

KAZENSKO PRAVO IN INFEKCIJSKE BOLEZNI

© Uradni list Republike Slovenije, 2023. Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika predstavlja kršitev avtorske pravice in je prepovedano vsako reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki, razen v primerih vsebinskih omejitev avtorske pravice iz zakona, ki ureja avtorsko in sorodne pravice.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

343.2/.7:616.9(082)

KAZENSKO pravo in infekcijske bolezni / uredniki Damjan Korošec, Marko Kambič,
Zvonka Zupanič Slavec (medicinske vsebine) ; avtorji Boštjan Valenčič ... [et al.]. - 1. natis.
- Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije, 2023

ISBN 978-961-204-719-1
COBISS.SI-ID 172747011

URADNI LIST REPUBLIKE SLOVENIJE

KAZENSKO PRAVO IN INFEKCIJSKE BOLEZNI

UREDNIKI:

dr. Damjan Korošec

dr. Marko Kambič

dr. Zvonka Zupanič Slavec (medicinske vsebine)

AVTORJI:

mag. Boštjan Valenčič

Jan Krajnik

dr. Damjan Korošec

dr. Zvonka Zupanič Slavec

Vid Žepič

dr. Marko Kambič

LJUBLJANA 2023

VSEBINSKO KAZALO

PREDGOVOR	13
I. KAZENSKO PRAVO V ČASU PANDEMIJE	17
1. KUŽNE – NALEZLJIVE – INFEKCIJSKE BOLEZNI – ZOOONOZE (<i>Zvonka Zupanič Slavec</i>)	17
2. UVODNO O RAZMERJU MED NALEZLJIVIMI BOLEZNIMI IN KAZENSKIM PRAVOM (<i>Damjan Korošec</i>)	19
3. IZHODIŠČNI TEMELJNI POJMI (<i>Zvonka Zupanič Slavec, Jan Krajnik</i>)	25
4. O PANDEMIJI COVID-19 KOT KRIMINALITETNO- POLITIČNEM IN KAZENSKOPRAVNEM DRAŽLJAJU NA PODROČJU SPLOŠNE VARNOSTI (<i>Damjan Korošec</i>)	28
Splošno	28
Kratko o družbenih odzivih v zdravstveni krizi in pojavnih oblikah nasilja zoper zdravstveni sistem (v izrednih zdravstvenih razmerah)	33
5. RAZMERE V (MEDICINSKEM) KAZENSKEM PRAVU V LUČI PANDEMIJE COVID-19 V SLOVENIJI (<i>Damjan Korošec, Boštjan Valenčič</i>)	38
II. NEPRAVO DELIKTA PRENAŠANJA NALEZLJIVIH BOLEZNI – ISKANJE TEŽIŠČA V INKRIMINACIJI 177. ČLENA KZ-1	49
1. UVOD: OPREDELITEV IZHODIŠČNEGA PROBLEMA (<i>Boštjan Valenčič</i>)	49
2. NEPRAVO DELIKTA (<i>Boštjan Valenčič</i>)	55

Uvod	55
Zgodovinski razvoj odnosa med nepravom uspeha in nepravom ravnanja	57
Vloga neprava v splošnem pojmu kaznivega dejanja (kaznivo dejanje kot tipizacija neprava)	66
Sklep	69
3. KAZENSKOPRAVNO VARSTVO DOBRIN	71
Uvodno o kazenskopravno zavarovani dobrini 177. člena KZ-1 (<i>Boštjan Valenčič</i>).	71
O pojmu in funkcijah pravne dobrine ter objektu kazenskopravnega varstva (<i>Damjan Korošec, Boštjan Valenčič</i>). . .	72
III. INFEKCIJSKE BOLEZI IN ZDRAVSTVENI BOJ PROTI NJIM – HISTORIA DOCET (<i>Zvonka Zupanič Slavec</i>)	85
1. UVOD	85
2. VELIKI KORAKI INFEKTOLOGIJE V SVETU	89
3. VODILNE EPIDEMIČNE BOLEZNI STAREGA IN SREDNJEGA VEKA	92
Uvod	92
Zaščitne ustanove za kužne bolnike na Slovenskem	94
4. VODILNE EPIDEMIČNE BOLEZNI 19. STOLETJA V SVETU IN PRI SLOVENCIH	95
Črne koze (<i>variola</i>).	95
Kolera (<i>cholera</i>).	99
Jetika ali tuberkuloza (<i>tuberculosis</i>).	101
Gripa ali influenza (<i>influentia</i>)	103
Zoonoze	104
Otroške infekcijske bolezni	104
Prebavne infekcijske bolezni.	106
Pegavi tifus (<i>typhus exanthematicus</i>)	106
Spolno prenosljive bolezni.	107

5. OSREDNJE INFEKCIJSKE BOLEZNI 20. STOLETJA V SVETU IN PRI SLOVENCIH	108
Gripa in španska gripa	110
Otroška paraliza (<i>poliomyelitis</i>)	113
Črne koze (<i>variola</i>) – zadnja epidemija v Evropi	115
Aids	115
COVID-19	118
6. CEPLJENJE PRI SLOVENCIH	120
Pregled cepljenj	120
7. SKLEP	122
IV. ZGODOVINSKI PREGLED KAZENSKOPRAVNIH ODZIVOV NA ŠIRJENJE NALEZLJIVIH BOLEZNI	127
1. KONTINENTALNA EVROPA DO KONCA 18. STOLETJA (<i>Vid Žepič</i>)	127
Uvod	127
Antika – <i>tempore pestis leges silent</i>	131
Kužno pravo severnoitalijanskih in obmorskih mest	133
Kužno pravo dežel Svetega rimskega cesarstva med 16. in 18. stoletjem	144
Sklep	152
2. SLOVENSKE DEŽELE V 19. IN ZAČETKU 20. STOLETJA (<i>Marko Kambič</i>)	154
Uvod	154
Temeljna kazenska zakonodaja o preprečevanju prenosa nalezljivih bolezni	156
Kazenski zakon o hudodelstvih, pregreških in prestopkih (1852) – primerjalni prikaz	156
Kazenski zakon zoper kršitve kužnih pravil (1805)	164
Sodba kasacijskega sodišča (1888)	169
Novosti v začetku 19. stoletja – Zakon o preprečevanju in zatiranju prenosljivih bolezni (1913)	170

3.	RAZVOJ INKRIMINACIJ NA SLOVENSKEM OD 1918 DO DANES (<i>Jan Krajnik</i>)	174
	Država SHS in projekta nove kazenske zakonodaje.	174
	Kazenski zakonik za Kraljevino SHS (1929) oziroma za Kraljevino Jugoslavijo (1931)	176
	Kazenski zakonik FLRJ (1951)	184
	Kazenski zakon SFRJ (1977) in republiški kazenski zakoni . .	196
	Kazenski zakonik Republike Slovenije (1994) z novelami . .	202
4.	SKLEPNO O ZGODOVINSKEM PREGLEDU (<i>Boštjan Valenčič</i>)	204
V.	PRIMERJALNOPRAVNI PREGLED (ZAKONODAJNIH) PRISTOPOV H KAZENSKOPRAVNI OBRAVNAVI NALEZLJIVIH BOLEZNI (<i>Jan Krajnik</i>)	209
1.	UVOD	209
2.	ZAKONODAJNI PRISTOPI	210
	Varstvo kazenskopravnih dobrin	210
	Uporaba splošnih in posebnih deliktov	213
	Uvrščanje deliktov v kazenski zakonik oziroma stransko kazensko zakonodajo.	214
3.	PRIMERJALNOPRAVNI MODELI INKRIMINACIJ	215
	Osebni poškodbeni model.	216
	Javni poškodbeni model	223
	Osebni konkretno ogrožitveni model	226
	Javni konkretno ogrožitveni model.	227
	Javni abstraktno ogrožitveni model.	228
4.	MODIFIKACIJE PRIMERJALNOPRAVNIH MODELOV . .	231
	Izvršitvena ravnanja	231
	Oblika krivde	233
	Obseg nalezljivih bolezni	233
	<i>Delictum commune</i> ali <i>delictum proprium</i>	234
	Objektivni pogoj kaznivosti	235

Hibrid med prepovedano posledico in objektivnim pogojem kaznivosti (v stranski kazenski zakonodaji)	237
Drugi zakonski znaki.	238
Odgovornost za hujšo posledico	239
Kvalificirani delikti (zunaj sistema odgovornosti za hujšo posledico)	241
5. PRIMERJALNOPRAVNI PREGLED IZBRANIH KAZENSKOPRAVNIH UREDITEV	242
Nemčija	242
Avstrija.	246
Švica	250
Italija.	253
Združeno kraljestvo	254
Države nekdanje Jugoslavije.	258
Švedska	261
Češka.	262
Latvija	263
Indija.	264
Brazilija	265
6. ŠE NEKAJ ZANIMIVIH INKRIMINACIJ	266
7. SKLEP	270
VI. DOKTRINARNE ZNAČILNOSTI INKRIMINACIJE PRENAŠANJA NALEZLJIVIH BOLEZNI PO 177. ČLENU KZ-1	277
1. TEMELJNI PROBLEMI IZVRŠITVENEGA RAVNANJA (Boštjan Valenčič)	277
2. PREOSTALE RELEVANTNE ZNAČILNOSTI RAVNANJA (Boštjan Valenčič)	284
3. UKREP CEPLJENJA KOT JAVNOZDRAVSTVENI PREVENTIVNI UKREP IN (SLOVENSKO) KAZENSKO PRAVO (Damjan Korošec, Boštjan Valenčič)	288

Uvod	288
»Grški primer« in njegova obvladljivost s slovenskim kazenskim pravom	294
4. NEPRAVO USPEHA, POSLEDICA DELIKTA IN VPRAŠANJE PRAV(N)E NARAVE ZAKONSKEGA ZNAKA »RAZŠIRITVE NALEZLJIVE BOLEZNI« V 177. ČLENU KZ-1	301
Uvodna opredelitev problema (<i>Boštjan Valenčič</i>)	301
Prepovedana posledica kot izhodišče določanja neprava uspeha (<i>Boštjan Valenčič</i>).	302
Poškodbena kazniva dejanja (<i>Boštjan Valenčič, Jan Krajnik</i>)	305
Ogrozitivna kazniva dejanja (<i>Boštjan Valenčič, Jan Krajnik</i>)	307
Potencialno ogrožitvena kazniva dejanja (<i>Jan Krajnik</i>).	313
Ali je objektivni pogoj kaznivosti del neprava uspeha? (<i>Boštjan Valenčič</i>)	325
Pravna narava zakonskega znaka »prometne nesreče, v kateri je bila kakšna oseba hudo telesno poškodovana« (člen 323 KZ-1) – splošno o objektivnem pogoju kaznivosti v posebnem delu KZ-1 (<i>Boštjan Valenčič</i>)	334
Pravna narava zakonskega znaka »občutno poslabšanje zdravja« v 179. členu KZ-1 – splošno o objektivnem pogoju kaznivosti v slovenskem medicinskem kazenskem pravu (<i>Boštjan Valenčič</i>)	338
Prav(n)a narava zakonskega znaka razširitve nalezljive bolezni – o objektivnem pogoju kaznivosti v slovenskem pravu nalezljivih bolezni (<i>Boštjan Valenčič</i>)	341
5. KRIVDA (<i>Boštjan Valenčič, Damjan Korošec</i>)	344
6. STEKI	346
Uvod (<i>Boštjan Valenčič, Damjan Korošec</i>).	346
Kazenskopravna načela, oblikovana na primeru virusa HIV in aidsu (<i>Boštjan Valenčič</i>)	348
Splošno o stekih (<i>Boštjan Valenčič</i>)	349
Odnos med kaznivim dejanjem prenašanja nalezljivih bolezni in drugimi medicinskimi kaznivimi dejanji (<i>Boštjan Valenčič, Damjan Korošec</i>)	352

Odnos med kaznivim dejanjem zoper javno zdravje in kaznivimi dejanji zoper življenje in telo (<i>Boštjan Valenčič</i>) . . .	353
Sklepno o prenosu načel, izdelanih na primeru virusa HIV in AIDS na okužbo z virusom SARS-CoV-2 (<i>Boštjan Valenčič</i>)	375
Vzporedni »pandemijski« delikti (<i>Boštjan Valenčič</i>).	377
7. ODGOVORNOST ZA HUJŠO POSLEDICO	379
Uvod (<i>Boštjan Valenčič</i>)	379
Inkriminacija prenašanja nalezljivih bolezni in odgovornost za hujšo posledico (<i>Damjan Korošec,</i> <i>Boštjan Valenčič</i>)	385
8. NEKAJ BESED O SILOBRANU IN SKRAJNI SILI V ZVEZI S KAZNIVIM DEJANJEM PRENAŠANJA NALEZLJIVIH BOLEZNI (<i>Damjan Korošec</i>).	389
9. SLOVENSKA KAZENSKOPRAVNA OBRAVNAVA NALEZLJIVIH BOLEZNI V LUČI PRIMERJALNO- PRAVNIH MODELOV (<i>Jan Krajnik</i>)	391
10. SKLEP	393
O pomenu neprava ravnanja in neprava uspeha v kazenskem pravu tudi v boju proti nalezljivim boleznim (<i>Boštjan Valenčič</i>).	395
Nujnost iskanja težišča neprava v inkriminaciji (iz 177. člena KZ-1)? (<i>Boštjan Valenčič</i>)	397
Predlog inkriminacijske norme <i>de lege ferenda</i> (<i>Damjan Korošec, Boštjan Valenčič</i>).	400
VII. KONČNI SKLEP (<i>Damjan Korošec, Boštjan Valenčič</i>)	405
TERMINOLOŠKI SLOVARČEK EPIDEMIOLOGIJE	409
LITERATURA IN VIRI	423

Iustitia in sese virtutes continet omnes. («Pravičnost v sebi nosi vse kreposti.) Okoli Justicije so razporejena tri sredstva, ki naslavljajo problematiko širjenja nalezljive bolezni: zlato kot vir finančne podpore prizadetega gospodarstva, ogenj kot sredstvo uničevanja kontaminiranih predmetov ter kazensko pravo kot sredstvo boja zoper sanitarne delikte. Ingrassia, Giovan Filippo, *Informatione del pestifero, et contagioso morbo*, Palermo, Giovan Matteo Mayda, 1576, str. 315.

IV. ZGODOVINSKI PREGLED KAZENSKOPRAVNIH ODZIVOV NA ŠIRJENJE NALEZLJIVIH BOLEZNI

1. KONTINENTALNA EVROPA DO KONCA 18. STOLETJA

Uvod

»Čas kuge se imenuje čas smrti. Kuga razveže vse pravo.«²²⁷ Da so zakoni v času kuge molčali, je bil izhodiščni topos pravniškega diskurza v novoveških pravnih razpravah.²²⁸ Toda epidemične razmere v resnici niso pomenile brezpravja.²²⁹ Od 16. stoletja naprej so učeni juristi v tako imenovanih »traktatih o kugi« (*tractatus de peste*) popisovali in analizirali odmike od splošno veljavnega prava v obdobju epidemij oziroma pandemij. Pri tem so obravnavali pretežno civilnopravne vidike, kazenskopravna vprašanja pa so ostala zapostavljena. Če upoštevamo, da v antičnih pravnih in literarnih virih o oblastnem kazenskopravnem odzivu na zdravstvene prestopke praktično ni poročil,²³⁰ je bila naloga srednjeveških in novoveških juristov pri soočanju s pravnimi vidiki ponavljajočih se kužnih valov posebej zahtevna.²³¹

²²⁷ *Tempus pestis dicitur tempus mortis, quo solvuntur omnia iura.* Gail 1578, str. 114.

²²⁸ *Tempore pestis leges silent.* Diana, str. 146.

²²⁹ Prim. z rekoma *Necessitas non habet legem* (»Stiska nima zakonov.«) in *Propter necessitatem illicitum efficitur licitum.* (»Zaradi stiske postane nedovoljeno dovoljeno.«) Kranjc, str. 158 in 195.

²³⁰ Wazer, str. 76 ss.

²³¹ Avtor pravnega traktata o kugi iz 16. stoletja *Previdelli* (str. 2) je uvodoma poudaril pomen svojega dela: *Nec forsitan hic melius labor erit inutilis, quandoquidem de hac re parum uel nihil admodum scripti reliquit antiquitas. Cum tamen materia esset magnopere scriptione digna.* (»In to delo morda ne bo neuporabno glede na to, da o tej stvari v starih časih malo ali sploh nič ni bilo zapisanega. Čeprav bi bila ta snov vredna obsežnega pisa-